FONS VALENCIÀ
PER LA SOLIDARITAT

GENERALITAT VALENCIANA
Conselleria de Transparència, Responsabilitat Social, Participació i Cooperació

~~IN~~SOSTENIBLE

CAMÍ CAP A LA SOSTENIBILITAT

EL MEU MÓN, EL MEU CONSUM II

EDUCACIÓ SECUNDÀRIA

QUADERN PEDAGÒGIC

EDICIÓ: **Fons Valencià per la Solidaritat.**

COFINANÇAMENT: **Conselleria de Transparència, Responsabilitat Social, Participació i Cooperació. Generalitat Valenciana.**

AUTORA: **Sara Mas Gil.**

COORDINACIÓ: **Esteve Ordiñana Bataller, Natalia Enguix Martínez i Natxo Peñarrocha Mateu. Fons Valencià per la Solidariat.**

MAQUETACIÓ I DISSENY: **SUC Estudio**

SUPERVISIÓ DE CONTINGUTS:**Carmen Lloret Catalá. Professora Investigadora de la Facultat de Filosofia i Ciències de l'Educació. Departament d'Educació Comparada i Història de l'Educació. Universitat de València.**

REVISIÓ LLINGÜÍSTICA: **Amparo Hervás Cerveró.**

IMPRESSIÓ: **Imprenta Grau, S.L.**

DIPÒSIT LEGAL: **V-2358-2019**

ISBN: **978-84-120247-6-0**

ÍNDEX

1 PRESENTACIÓ

El Fons Valencià per la Solidaritat 1

Quadern pedagògic “El meu món, el meu consum II”

Campanya “IN/SOSTENIBLE. Un camí cap a la sostenibilitat” 2

A qui es dirigeix 3

Estructura del quadern pedagògic 4

2 CONTINGUTS I FITXES DIDÀCTIQUES DE LES ACTIVITATS:

Tema 1 Què són els objectius de desenvolupament sostenible? 5

Activitat 1.1: L’art de la transformació 6

Tema 2 ODS 12: Garantir modalitats de producció i consum sostenibles 10

Activitat 2.1: Què podem fer nosaltres? 11

Tema 3 Bon govern 13

Activitat 3.1: Pensem, opinem i actuem: totes les veus conten 13

Tema 4 Turisme responsable i sustentable 18

Activitat 4.1: Viatge al desenvolupament local 18

Tema 5 Finances ètiques 23

Activitat 5.1: L’impacte dels nostres diners 23

ALTRES RECURSOS DE LA CAMPANYA: WWW.INSOSTENIBLE.ORG

1 EL FONS VALENCIÀ PER LA SOLIDARITAT

El Fons Valencià per la Solidaritat és l'associació dels ajuntaments i mancomunitats de la Comunitat Valenciana per a la cooperació al desenvolupament. L'entitat associa a més d'un centenar d'ajuntaments i mancomunitats de municipis, amb l'objectiu de traure rendiment als esforços de les entitats locals en matèria de cooperació internacional al desenvolupament, educació per al desenvolupament i la ciutadania global, cooperació tècnica i atenció en emergències i acció humanitària.

Durant el més de 25 anys de la seua existència, el Fons treballa directament amb els municipis i les seues poblacions, la qual cosa suposa la implicació directa dels nostres socis en totes les fases del cicle del projecte.

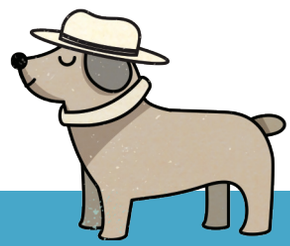
El Fons Valencià es considera un mecanisme d'harmonització de l'Ajuda Oficial al Desenvolupament (AOD) mitjançant el qual es canalitzen els fons dels ajuntaments membres amb l'únic objectiu de respondre de manera eficaç i eficient a les necessitats existents als països socis.

En aquestos últims anys, ha dedicat un esforç molt important per a integrar-se i integrar als nostres socis al sistema internacional de l'Ajuda Oficial al Desenvolupament mitjançant la sensibilització en els propis municipis cap a la cooperació al desenvolupament, el que contribueix a l'impuls i la vertebració de la cooperació descentralitzada municipal des de la participació social. I en aquest sentit fer partícip als veïns i veïnes dels nostres socis dels projectes que l'entitat té en marxa a diferents llocs. Per a aconseguir aquesta integració, treballem baix l'àrea d'educació per al desenvolupament i la ciutadania global, que vol estar present al màxim nombre de municipis socis a través d'alguna de les diferents activitats que el formen.

Es pretén fer arribar als municipis membres informació sobre la realitat dels països empobrits, les causes d'aquesta situació, la complexitat de les relacions Nord-Sud, apropar els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) i al mateix temps donar a conèixer els projectes de cooperació que desenvolupa el Fons Valencià.

La maduresa del treball implica necessàriament una major incidència en els municipis, així com una major coordinació i diàleg interinstitucional entre les entitats representatives de l'àmbit local, tant sòcies com no sòcies, i les tres diputacions de la Comunitat, així com amb la Generalitat Valenciana; i en aquest sentit, conscients que la visibilitat de la coordinació entre les entitats municipals actua també a favor de la incidència del projecte. Es tracta,

per tant, d'aplicar les sinèrgies de les entitats amb les quals el Fons Valencià té convenis de col·laboració i relació de treball i presentar als municipis valencians, especialment als socis de l'entitat, però també als no socis, un programa marc d'educació al desenvolupament i la ciutadania global en què participen les entitats representatives de l'àmbit local de la Comunitat Valenciana i que vol ser una ferramenta per a la sensibilització i transformació social de totes les entitats implicades per un món més just i equitatiu.

QUADERN PEDAGÒGIC "EL MEU MÓN, EL MEU CONSUM II" 1.1

CAMPANYA "IN/SOSTENIBLE. UN CAMÍ CAP A LA SOSTENIBILITAT"

El quadern pedagògic consta de dues parts: "El meu món, el meu consum I", dirigit a primària, i "El meu món, el meu consum II", dirigit a secundària. Encara que hi ha activitats en tots dos que poden adaptar-se als dos cicles educatius. Aquest recurs didàctic s'emmarca dins de la campanya "IN/SOSTENIBLE. Un camí cap a la sostenibilitat", cofinançada per la Conselleria de Transparència, Responsabilitat Social, Participació i Cooperació de la Generalitat Valenciana.

Des del Fons volem donar a conèixer i sensibilitzar a la població valenciana sobre què són els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) i de la importància de la seua participació per a aconseguir-los.

L'objectiu general d'aquesta campanya és territorialitzar els Objectius de Desenvolupament Sostenible en els municipis socis del Fons Valencià per la Solidaritat, acostant-los a la població a través de la sensibilització, la documentació i l'apoderament.

Pretenem aconseguir-ho a través del treball sobre un d'ells, l'ODS 12: Garantir modalitats de producció i consum sostenibles. La nostra manera de consum actual és una amenaça per al nostre planeta ja que no estem tenint en compte els seus límits. El nostre excés pot provocar un col·lapse, que ja estan sofrint moltes persones, a més del medi ambient.

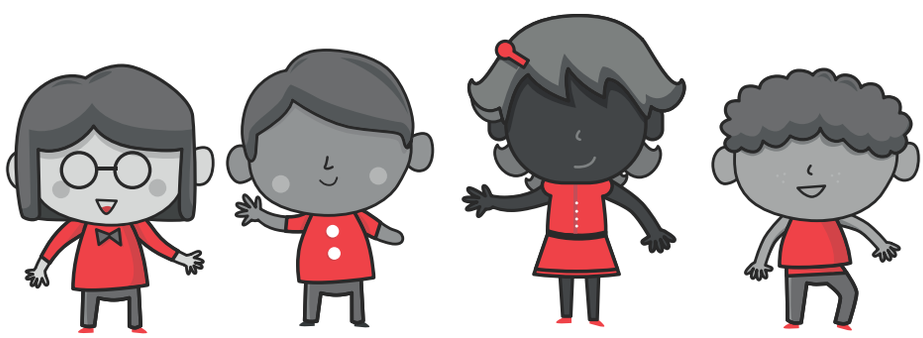
Per tot això, el paper que juga l'educació, considerem primordial començar en edats primerenques, és fonamental per a treballar el desenvolupament dels valors, les actituds, els comportaments i les capacitats d'una ciutadania crítica, participativa, responsable i conscient de la interdependència i la corresponsabilitat de les nostres accions. Sempre en coherència amb l'Agenda 2030 de les Nacions Unides.

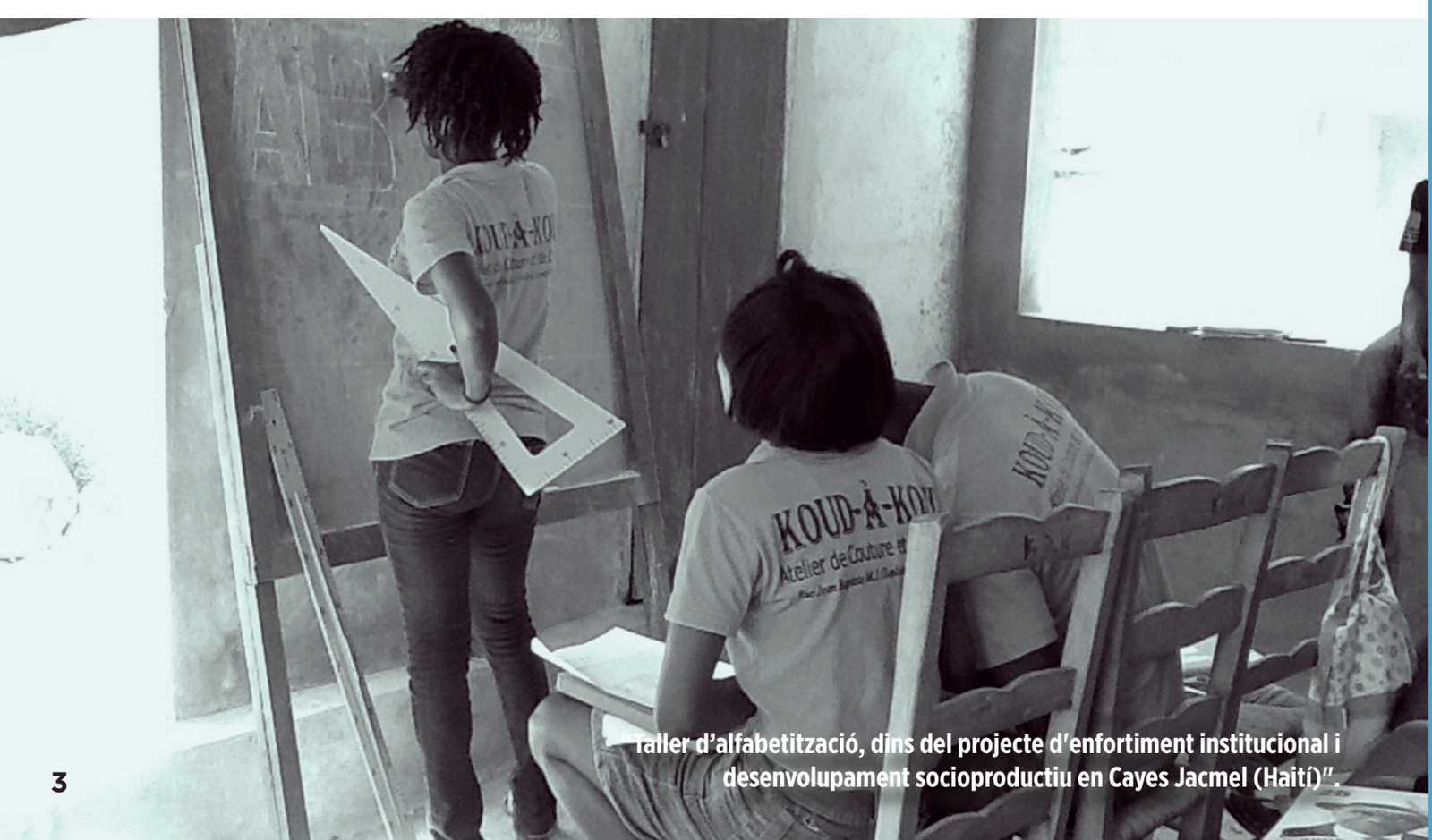
Aquest quadern forma part de les diferents activitats que s'han realitzat per a aconseguir que la població valenciana siga conscient de la importància que té la participació ciutadana per a transformar el model de consum actual en un més equitatiu, just, socialment responsable i sostenible mediambientalment.

1.2 A QUI ES DIRIGEIX

Els objectius que persegueix aquest quadern de treball es dirigeixen a tota la comunitat educativa, és a dir, professorat, personal del centre educatiu, alumnat i les seues famílies.

Com a instrument de treball educatiu, serà més utilitzat pel professorat de secundària, ja que les activitats que proposem s'han dissenyat per a edats compreses entre els 12 i els 16 anys

"Taller d'alfabetització, dins del projecte d'enfortiment institucional i desenvolupament socioproductiu en Cayes Jacmel (Haití)".

ESTRUCTURA DEL QUADERN PEDAGÒGIC

1.3

El present quadern es divideix en 5 temàtiques que van del general al particular. Des de la part introductòria, que explica que són els ODS en general, passant per una unitat que defineix l'ODS 12 que treballem en aquesta campanya, arribant posteriorment als 3 àmbits de la nostra vida quotidiana en els quals consumim habitualment de manera insostenible, de manera que serà l'alumnat el que arribe a aquesta conclusió per tal d'oferir alternatives crítiques i transformadores.

La unitat 2 va acompanyada d'un pòster que ajudarà a tindre una visió panoràmica del recorregut que es farà amb l'alumnat de primària i secundària: el camí cap a la sostenibilitat.

En cada unitat didàctica es treballarà la presa de consciència d'un consum més responsable i sostenible en cada àmbit. Per això, la/es persona/es responsable/s de dur a terme les activitats haurà/n de buscar prèviament informació sobre cada tema i, posteriorment, desenvolupar les activitats que es proposen.

A l'inici de cada unitat s'utilitzarà el pòster amb les qüestions que es plantegen des del mateix i, a partir d'ell, l'alumnat formularà les seues inquietuds i preguntes respecte al tema objecte del treball per tal d'analitzar les actituds i conductes insostenibles que presenten durant el desenvolupament de les activitats. Al finalitzar es tornarà al pòster per comprovar si són capaços de respondre aquestes qüestions.

A més, els i les alumnes s'hauran de comprometre a un canvi dels seus comportaments utilitzant com a recurs didàctic el passaport de ciutadà/ciutadana per la sostenibilitat. Un instrument que comporta una sèrie de compromisos, que cadascú/na decideix si està disposat/ada a assumir en relació als nostres hàbits diaris i sobre els temes que desenvolupem en aquest quadern. D'aquesta manera es realitzarà una avaluació contínua i es comprovarà si l'alumnat ha desenvolupat un aprenentatge significatiu amb el qual puga respondre de manera reflexiva i crítica davant el comportament consumista no sostenible present en la nostra societat actual. Es pretén fomentar propostes alternatives al mateix des de les generacions més joves.

Les activitat educatives que es presenten en aquest quadern poden treballar-se de manera conjunta, és a dir, cada unitat didàctica és complementària a la resta. D'aquesta manera es pot generar una presa de consciència, des de la qual intervenir en canvis de creences i actituds que porten a conductes diferents en l'alumnat sobre el paper que juguem les persones per aconseguir un món més sostenible que l'actual. D'altra banda, se'ls ha volgut donar un caràcter independent per poder-les treballar de manera individual si no fos possible seguir totes les temàtiques.

2 CONTINGUTS I FITXES DIDÀCTIQUES DE LES ACTIVITATS:

TEMA 1

2.1 QUÈ SÓN ELS OBJECTIUS DE DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE?

El 25 de setembre de 2015, **els líders mundials van adoptar un conjunt de 17 objectius globals per a eradicar la pobresa, protegir el planeta i assegurar la prosperitat per a totes les persones com a part d'una nova agenda de desenvolupament sostenible.** Cada objectiu té metes específiques que s'han d'aconseguir en els pròxims 11 anys.

Amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible es pretén reprendre els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni i obtindre el que amb ells no es va aconseguir. **Els ODS aspiren a esborrar del mapa la pobresa extrema i fer del món un lloc més equitatiu per a l'any 2030**. Amb els ODS es pretén fer realitat els drets humans de totes les persones i aconseguir la igualtat entre els gèneres i l'apoderament de totes les dones i xiquetes.

Els nous objectius, que consisteixen en una agenda de sostenibilitat més àmplia, cerquen completar allò que els ODM no van aconseguir. Van molt més lluny per abordar les causes de fons de la pobresa i la desigualtat, així com la necessitat universal d'un desenvolupament que beneficie a totes les persones. Aquesta ambiciosa agenda es proposa acabar amb la pobresa d'ací a 2030 i promoure una prosperitat econòmica compartida, el desenvolupament social i la protecció ambiental per a tots els països.

La nova agenda consisteix en un pla d'acció per a les persones, el planeta, la prosperitat, la pau i el treball conjunt. Haurà d'impulsar societats pacífiques, justes i inclusives i exigirà la participació de tots els països, parts interessades i altres individus.

Els Objectius i les metes són de caràcter integrat i indivisible i conjuguen les tres dimensions del desenvolupament sostenible: econòmica, social i ambiental.

Encara que fa falta aprofundir en cadascun d'ells, s'enumeren a continuació: 1. Fi de la Pobresa; 2. Fam Zero; 3. Salut i Benestar; 4. Educació de Qualitat; 5. Igualtat de Gènere; 6. Aigua i Sanejament; 7. Energia Assequible i no Contaminant; 8. Treball Decent i Creixement Econòmic; 9. Indústria, Innovació i Infraestructura; 10. Reducció de les Desigualtats; 11. Ciutats i Comunitat Sostenibles; 12. Producció i Consum Responsables; 13. Acció pel Clima; 14. Oceans i Vida Submarina; 15. Vida d'Ecosistemes Terrestres; 16. Pau, Justícia i Institucions Sòlides; 17. Aliances per Assolir els Objectius.

Per tal d'aconseguir aquestes metes tot el món ha de fer la seua part: els governs, el sector privat i la societat civil.

ACTIVITAT 1	L'ART DE LA TRANSFORMACIÓ	
OBJECTIU GENERAL	Canviar creences i actituds cap a la sostenibilitat del planeta a través d'activitats creatives dirigides a joves entre 12 i 16 anys.	
OBJECTIUS ESPECÍFICS	• **Conscienciar a l'alumnat sobre l'impacte de l'actuació humana en la realitat social i mediambiental actual.** • **Donar a conèixer els Objectius de Desenvolupament Sostenible.** • **Conèixer la importància del treball en equip per a transformar una situació que no és bona per a la comunitat en la qual vivim.** • **Desenvolupar actituds de transformació social a través d'accions creatives i de difusió.**	
DURADA	**8 sessions**	**45 minuts**

CONTINGUT I METODOLOGIA:

Aquesta activitat es dividirà en 8 sessions de classe per a prendre consciència sobre la situació actual del planeta, reflexionar sobre l'impacte de les nostres accions en el mateix i la importància de la nostra implicació perquè es genere un canvi social en pro de l'equitat, la justícia i la sostenibilitat.

En primer lloc es presentaran realitats de moltes comunitats en les quals existeix una intervenció humana clara amb greus conseqüències tant socials com mediambientals. A partir d'aquestes realitats, es reflexionarà sobre els nostres comportaments diaris que donen suport a aquestes situacions per a poder entendre l'arrel de l'Agenda 2030 i els ODS.

Es presentaran els ODS a través del Rap dels ODS de la Xarxa Pacte Global de Colòmbia (www.pactoglobal-colombia.org/ods/el-rap-de-los-ods.html) que serà utilitzat com a eina per analitzar la insostenibilitat del nostre planeta en cas que continuem actuant en favor d'un consumisme voraç que no té en compte a totes les persones ni es preocupa per la cura del medi ambient.

Una vegada l'alumnat conega l'Agenda 2030, es desenvoluparà una activitat en la qual es treballarà en equip per a dur a terme accions creatives amb la finalitat de difondre un missatge de compromís i responsabilitat col·lectiva cap a la sostenibilitat.

SESSIÓ 1

INTRODUCCIÓ — 20 MINUTS

S'Introduirà l'activitat amb el vídeo "La Tierra está enferma"
www.youtube.com/watch?v=zlugcpczjhQ
per tal d'obrir una reflexió de les raons per les quals la Terra pot emmalaltir i quina implicació tenim les persones en aquesta situació:

- **Quines causes poden ser les que estiguen generant una malaltia a la Terra?**
- **Quines conseqüències s'estan desenvolupant?**
- **Penseu que les persones tenim a veure amb el desenvolupament d'aquesta malaltia?**
- **Podeu posar un exemple d'alguna actuació humana que conegueu i que perjudique tant les persones com al medi ambient?**
- **En el vostre comportament diari, quines accions poden ser negatives per al planeta?**

DESENVOLUPAMENT — 20 MINUTS

Pot resultar d'ajuda el visionat de vídeos en els quals l'alumnat conega alguns casos en els quals l'actuació humana genera desastres socials i mediambientals. Triar 2 o 3 per a la sessió i així poder debatre sobre les diferents situacions:

Campaña "Save the Children" a favor dels refugiats:

www.youtube.com/watch?v=YIeXCtxdEGg

Ghana tractada com l'abocador de residus electrònics:

www.youtube.com/watch?v=mcDjU9mU8TU

Una embotelladora de Coca Cola sobreexplota un acuífer en El Salvador:

www.youtube.com/watch?v=NHa-N7UoaVA

Mines de Coltán:

www.youtube.com/watch?v=f2yHjO_2ivo

Se me parte el alma en dos...y el mundo también:

www.youtube.com/watch?v=cjVWluVHB6M

TANCAMENT DE LA DINÀMICA — 5 MINUTS

L'alumnat portarà per a la següent sessió propostes d'accions que puguen frenar aquesta realitat insostenible en les quals ens trobem a nivell global. Treballaran en grups de 3 persones i cadascun d'ells pensarà en 5 possibles acords entre països que puguen canviar i evitar aquest tipus de situacions a nivell internacional.

SESSIÓ 2

INTRODUCCIÓ — 15 MINUTS

Cada grup de 3 persones presentarà les seues 5 propostes.

DESENVOLUPAMENT — 25 MINUTS

A continuació, la persona facilitadora de l'activitat els mostrarà les imatges dels 17 ODS **www.insostenible.org** per a veure els temes sobre els quals s'ha acordat generar una resposta necessària a nivell global tant a nivell humà com mediambiental.

Se'ls farà una breu explicació de l'Agenda 2030 abans d'introduir el Rap dels ODS:
pactoglobal-colombia.org/ods/el-rap-de-los-ods
i es repartirà la lletra a cada alumne/a perquè la puguen llegir mentre escolten la música.

A continuació es llançaran unes preguntes per tal d'analitzar el missatge:

- **De què parla la cançó? És un missatge positiu o negatiu?**
- **Quins problemes reflecteix i quins proposa resoldre? Com?**
- **Subratlla la frase que més et cride l'atenció.**
- **Es proposa que treballem de manera individual o col·lectiva?**
- **Qui podem participar en aquest canvi?**
- **Quins problemes afegiríeu vosaltres per a resoldre?**
- **Com participaríeu en la seua solució?**

TANCAMENT DE LA DINÀMICA — 5 MINUTS

Per a les següents 5 sessions se'ls proposarà crear un instrument de comunicació a través del qual envien un missatge breu, no més de 5 minuts, per a la difusió dels ODS. Pot ser un espot publicitari, una cançó, un curt, etc.

Aquesta activitat es realitzarà en grups de 4 o 5 persones i la durada pot allargar-se en funció de les necessitats de cada grup. Per això hauran de decidir el que crearan, després dissenyar l'estructura del producte que generarà, investigar, escriure l'argument i posar-lo en marxa per a, finalment, compartir-lo amb el grup classe.

SESSIÓ 3 - 7

Aquestes sessions es dedicaran a la creació dels missatges per a la difusió de l'Agenda 2030, és molt important la funció de guia de la persona que facilita l'activitat per a donar suport al treball dels diferents grups i marcar els temps .

SESSIÓ 8

L'última sessió estarà dedicada a mostrar els treballs dels grups. Si vol realitzar-se algun debat sobre els mateixos pot dividir-se la sessió en dues per a poder aprofundir millor en cadascun d'ells.

També es pot tenir en compte pujar els treballs al web del centre educatiu, en algun blog o presentar-se en alguna iniciativa de l'ajuntament o altres administracions locals.

MATERIALS NECESSARIS

• Vídeo: "La Tierra está enferma" www.youtube.com/watch?v=zlugcpczjhQ
• Vídeos sobre les intervencions humanes amb conseqüències negatives presentats prèviament • Fitxa dels ODS www.insostenible.org • Rap dels ODS (vídeo i lletra) pactoglobal-colombia.org/ods/el-rap-de-los-ods.html • 6 càmeres de vídeo
• 6 ordinadors amb connexió a internet i els materials necessaris per a utilitzar en la realització dels vídeos.

TEMA 2

ODS 12: GARANTIR MODALITATS DE PRODUCCIÓ I CONSUM SOSTENIBLES

2.2

A través d'aquest objectiu es persegueix garantir modalitats de consum i producció sostenibles.

Per a mantenir el ritme de consum actual, necessitarem quasi l'equivalent a tres planetes, per la qual cosa hem de canviar la nostra modalitat tant de consum com de producció.

COM PODEM FER AIXÒ?

En aquesta unitat us presentem un pòster per a posar-lo a l'aula. Representa un camí que si es va seguint al llarg del curs pot ajudar-nos a millorar els nostres costums diaris cap a un consum més responsable amb el planeta i, gràcies a això, convertir el nostre món en un lloc més sostenible per a les persones que vivim en ell i per a les que estan per arribar. El pòster se centra en 6 temàtiques, divididas entre els quaderns I i II, que ens afecten en el nostre consum diari: alimentació, residus, moda, bon govern, finances i turisme.

A més, us facilitem material addicional per a poder treballar en major profunditat entorn de l'ODS 12. Al web del projecte www.insostenible.org existeix un apartat de recursos didàctics, que el Fons ha desenvolupat per a l'exposició "In/sostenible. Un camí cap a la sostenibilitat", que us ajudaran a realitzar diverses activitats, a més de les propostes del present quadern:

Passaport de ciutadà/ana per a la sostenibilitat: És un passaport que requereix d'una sèrie de compromisos per a obtenir-lo. En ell es treballen tots els temes de les unitats didàctiques, cadascuna d'elles té un llistat d'implicacions relatives a l'eradicació de la pobresa promovent una prosperitat econòmica compartida, un desenvolupament social i la protecció ambiental de totes les persones del món. Amb les nostres accions diàries podem recolzar la consecució dels Objectius de Desenvolupament Sostenible.

Núvols: En cadascun d'ells hi ha una frase per a reflexionar sobre les conseqüències tant socials com ambientals de les nostres accions. També hi ha recomanacions perquè algunes d'aquestes tinguen menys impacte negatiu.

Panells: Cada panell parla d'una temàtica i té 3 cares. Cara 1, perquè l'alumnat done la seua opinió sobre una pregunta que es llança; haurà de donar les respostes que considere més sostenibles. Cara 2, són recomanacions per a millorar els hàbits de consum. Cara 3, es presenten accions que es realitzen des del Fons Valencià per la Solidaritat entorn de la matèria en qüestió.

Panell dels ODS: És un panell on es presenten els 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible que formen part de l'Agenda 2030 de les Nacions Unides.

Pòster "El camí terrícola del consum responsable": Aquest pòster serveix com a guia de treball que ens marca el recorregut a seguir d'aquest quadern d'activitats educatives. Es penjarà a l'aula en quan es comence a treballar la unitat didàctica 2.

Vídeos: Què fem i què podem fer?

Presentem 6 vídeos de menys d'1 minut de durada en els quals enviem missatges clars sobre els nostres comportaments cap al consum diari.

Cadascun d'ells mostra idees concretes sobre el que fem a l'hora de consumir, sense tindre en compte les conseqüències, i que podem fer personalment per a dirigir-nos cap a una sostenibilitat cultural, socioeconòmica i mediambiental**.** www.insostenible.org

ACTIVITAT 2	QUÈ PODEM FER NOSALTRES?	
OBJECTIU GENERAL	Generar hàbits de consum responsable i sostenible en els productes que utilitza diàriament la comunitat educativa d'un centre de secundària.	
OBJECTIUS ESPECÍFICS	• **Conscienciar tant a l'alumnat i les seues famílies com al professorat de secundària de la relació entre la nostra manera de consumir i les conseqüències socials i mediambientals que es generen.** • **Desenvolupar canvis actitudinals en pro del consum responsable i sostenible.** • **Fomentar comportaments transformadors a favor d'una societat equitativa, justa i sostenible.**	
DURADA	**2 sessions**	**45 minuts**

CONTINGUT I METODOLOGIA:

SESSIÓ 1

INTRODUCCIÓ — 15 MINUTS

Es presenta el pòster que va a penjar-se a l'aula durant tot el curs: en aquest recorregut cap a la sostenibilitat es fan diverses preguntes que s'aniran responent a mesura que es realitza cada unitat. **Amb aquestes qüestions es pretén que l'alumnat prenga consciència que les nostres pràctiques diàries no recolzen un model de consum responsable, canvien les seues creences entorn de valors d'equitat, justícia social, cooperació i sostenibilitat ambiental.** D'altra banda, el treball del docent consisteix que al final del recorregut d'aquest quadern s'hagen generat actituds i comportaments en pro d'un consum conscient, responsable i sostenible.

Quan finalitze una unitat i es puguen respondre tant a les qüestions plantejades en el pòster com a les que sorgisquen per part de l'alumnat, s'emplenaran els compromisos plantejats en cada tema del passaport de ciutadà/ana per a la sostenibilitat.

A més de les preguntes que hi ha en el pòster, el/la facilitador/a de l'activitat utilitzarà la informació que es presenta en el recurs dels núvols www.insostenible.org. D'aquesta manera podrem anar introduint la reflexió sobre l'Objectiu 12 de l'Agenda 2030.

DESENVOLUPAMENT 25 MINUTS

Quan s'hagen llançat les preguntes de reflexió, es visionaran els 6 vídeos dels temes relacionats amb l'ODS 12 insostenible.org i a continuació es dividirà a l'alumnat en 6 grups, un per cada temàtica dels vídeos, perquè cadascun d'ells analitze els comportaments reflectits als vídeos. Després hauran d'afegir 5 hàbits que generen insostenibilitat i proposar 5 accions que possibiliten canvis a favor de la sostenibilitat, a part dels que ja apareixen en els vídeos.

Cada grup escollirà un nom relacionat amb la seua temàtica i amb la responsabilitat, la justícia, l'equitat i la sostenibilitat socioeconòmica i mediambiental.

TANCAMENT DE LA DINÀMICA 5 MINUTS

En la primera sessió es treballaran les propostes que reflexionen els grups en classe, encara que se'ls donarà una tasca d'investigació perquè busquen informació addicional i la completen en la primera part de la segona sessió.

SESSIÓ 2

INTRODUCCIÓ 15 MINUTS

Amb la informació recollida en la cerca que han realitzat del tema que els corresponia i el treball realitzat en la sessió prèvia, cada grup recopilarà els 5 hàbits insostenibles i les 5 accions sostenibles per a presentar-los a la resta de la classe.

DESENVOLUPAMENT 15 MINUTS

Cada grup triarà dos representants per a donar a conèixer al grup les seues propostes. El temps aproximat per a les presentacions serà molt breu, d'aquesta manera aprendran a donar missatges concrets i directes.

TANCAMENT DE LA DINÀMICA 10 MINUTS

El final de la sessió es dedicarà a una conclusió general de la classe sobre el que han treballat en aquestes primeres unitats.

MATERIALS NECESSARIS

• Pòster "El camí terrícola del consum responsable" • Núvols reflexius • Vídeos "Què fem i què podem fer?" • Targetes o folis de paper reciclat • Bolígrafs i retoladors.

www.insostenible.org

TEMA 3

2.3 BON GOVERN

ACTIVITAT 3	PENSEM, OPINEM I ACTUEM: TOTES LES VEUS CONTEN	
OBJECTIU GENERAL	Promoure la presa de decisions informada i la participació transformadora de l'entorn social en l'alumnat de secundària.	
OBJECTIUS ESPECÍFICS	• Despertar l'interés pel bé comú de la realitat més pròxima al grup. • Desenvolupar l'autoestima a través de la identificació i l'expressió de les pròpies necessitats. • Generar actituds crítiques davant la informació que rebem com a ciutadania. • Motivar la participació activa i organitzada de l'alumnat per a canviar una realitat injusta socialment. • Fomentar l'avaluació de respostes polítiques davant propostes de la infància i la joventut.	
DURADA	6-7 sessions	45 minuts

CONTINGUT I METODOLOGIA:

INTRODUCCIÓ

En la nostra funció educadora, tenim una gran responsabilitat cap a les noves generacions. Si volem fomentar uns valors, actituds i comportaments ètics que generen una ciutadania cosmopolita, responsable, justa, crítica, participativa i transformadora, reforçarem la importància de treballar entorn del bon govern.

Volem una educació que afavorisca l'autonomia d'actuació de la infància i l'adolescència. La joventut ha de formar-se un judici propi i ha de poder expressar-lo; ha de poder triar entre diferents opcions i acceptar les responsabilitats de les seues eleccions. Per tant, a través d'aquesta activitat es pretén que l'alumnat de secundària aprenga a desenvolupar la presa de decisions sobre la base de les seues curiositats, sentiments i necessitats, a més de tindre en compte els seus entorns, recursos i possibilitats per a poder exercir la participació en el si de la seua comunitat.

Es treballarà des de la perspectiva de l'àmbit local ja que, en principi, els municipis són les institucions més dinàmiques i actives en la creació d'espais participatius dirigits a la ciutadania.

Per això se seguiran criteris com la participació en temes que els afecten i des de la seua realitat més pròxima, l'exigència del dret a saber, a tindre informació del que ocorre al seu voltant i la possibilitat de proposar accions de millora quan els resultats no siguen satisfactoris des de la seua perspectiva.

La interacció de totes les persones en l'àmbit públic i la seua implicació en la vida política són alguns dels pilars per al desenvolupament socioeconòmic, cultural i mediambiental d'una societat pacífica, democràtica, cooperativa, equitativa i solidària.

DESENVOLUPAMENT

Aquesta activitat constarà de diferents fases en les quals es treballarà el bon govern amb l'alumnat de secundària, motiu pel qual es necessita una guia dels valors que es pretenen desenvolupar en aquesta unitat: coneixement, honestedat, autonomia, justícia, pertinença, empatia, cooperació, participació i corresponsabilitat.

L'activitat es centrarà en la idea de reforçar el convenciment del grup que totes les persones tenen dret a saber el que ocorre al seu entorn, a participar en el bé comú de la seua comunitat i a prendre decisions sobre aquesta. Per això acostarem a l'alumnat al seu govern municipal a través dels mecanismes de participació dels quals dispose el mateix o de les propostes que sorgisquen a l'aula.

El desenvolupament de les dinàmiques constarà de 7 sessions. Algunes d'elles tindran lloc en una sala d'ordinadors amb internet perquè puguen buscar la informació necessària que requerisca l'activitat.

SESSIÓ 1

CREANT LES NOSTRES IDEES

En aquesta sessió es reflexionarà col·lectivament sobre diversos conceptes per a crear una definició grupal del significat de bon govern.

La persona facilitadora començarà llançant una pregunta a l'alumnat: **Què penseu que significa el bon govern?**

1

1

Se'ls indicarà que no contesten al principi; l'objectiu és construir una definició entre tota la classe, de manera que es faran 8 grups de treball i es repartiran 8 targetes, cadascuna d'elles amb un concepte: política, democràcia, justícia social, pertinença, dret a la informació, eficàcia i eficiència, participació i transformació social.

Tindran 15 minuts per a desenvolupar cada concepte, després es presentaran els conceptes a la resta de la classe en els següents 20 minuts. Una vegada exposades totes les reflexions, es crearà una definició de bon govern entre tot el grup a través de totes les característiques que hauria de tindre, en la seua opinió, un bon govern.

És important facilitar la dinàmica cap a la idea de la importància que té la ciutadania, de la qual formen part totes les persones sense discriminació, i el seu dret per a decidir sobre el bé de tota la comunitat. Per tant, aquesta ciutadania ha d'exercir el seu poder a través de la participació en la vida política i exigir informació sobre la presa de decisions, a més d'avaluar l'eficàcia i eficiència d'aquestes a qui hagen triat per a representar-la. Si no es compleixen aquests requisits, han d'organitzar-se de manera col·lectiva, fer-se escoltar i proposar accions de millora relacionades amb els seus interessos i necessitats. Tot això, tenint en compte que vivim en societat i que, fonamentalment, pretenem que siga pacífica, justa, equitativa, solidària i sostenible.

Per a donar més temps a la reflexió grupal i a la creació de pensament crític, podem dividir aquesta dinàmica en dues sessions.

SESSIÓ 2 **COM FUNCIONA LA NOSTRA LOCALITAT?: GOVERN LOCAL**

2

En la segona sessió, l'alumnat investigarà sobre com funciona el govern local de la seua comunitat. D'aquesta manera podran aprofundir, al llarg de les següents sessions, sobre els mecanismes de participació que existeixen en la seua localitat o municipi al voltant de la infància i la joventut.

Segons els grups en els quals es dividisca al grup, es necessitarà un determinat nombre d'ordinadors amb connexió a internet per a respondre a les preguntes que se'ls plantejarà.

S'explicarà breument com s'organitza el territori: comunitats autònomes i províncies, de manera que puguen entendre a nivell més general com funciona el govern local.

Posteriorment, es formaran grups de treball als quals se'ls plantejaran diverses qüestions:

- Què és un municipi?
- Què és l'ajuntament i quina funció té?
- Com s'organitza l'ajuntament de la teua localitat?
- Qui és l'alcalde/essa del teu municipi?
- Qui el tria, com i cada quant temps?
- Qui són els regidors/eres? Què fan?
- Qui els tria, com i cada quant temps?
- Quantes regidories existeixen al teu municipi?
- Existeix alguna regidoria que represente a la infància i a la joventut?
- Quines activitats realitza?
- Existeix alguna regidoria o algun òrgan en el qual la ciutadania puga participar per a donar la seua opinió i prendre decisions sobre el que es fa a la teua localitat?

Cada grup farà un pòster, a manera d'esquema il·lustrat, responent a totes aquestes preguntes.

SESSIÓ 3 **COM DECIDIM?: MECANISMES DE PARTICIPACIÓ I DE TRANSPARÈNCIA**

En aquesta tercera sessió, tornarem al concepte de participació com un dret de la infància i l'adolescència. Per a preparar aquesta activitat, la persona facilitadora llegirà almenys 5 documents elaborats per UNICEF com a suport per a desenvolupar-la amb major èxit. Amb la informació recaptada, farà una introducció d'uns 15 minuts explicant tant el fonamental de la pertinença a un grup social, l'interés per les seues necessitats i la implicació activa en el mateix, com l'exigència de rebre informació no esbiaixada, l'organització per a realitzar propostes i fer un seguiment d'aquestes. A més, donarà a conèixer la iniciativa de Ciutats Amigues de la Infància i algun cas concret.

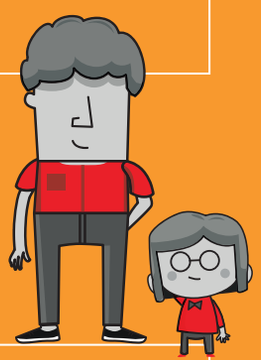
- Què són les Ciutats Amigues de la Infància? **www.ciudadesamigas.org**
- La participació, un dels 4 pilars fonamentals de la Convenció dels Drets del Xiquet. **www.ciudadesamigas.org/wp-content/uploads/2015/07/cdn_version20151.pdf**
- La participació infantil. **www.ciudadesamigas.org/municipio-amigo-infancia/participacion-infantil/**
- Apunts per a la participació infantil i adolescent en l'àmbit local. **www.ciudadesamigas.org/wp-content/uploads/2018/10/Apuntes-Participaci%C3%B3n-Infantil_CAT_web.pdf**
- Els xiquets i adolescents valencians tenen molt a dir en la creació de la nova llei d'infància. www.**ciudadesamigas.org/ninos-valencia-ley-de-infancia/**

3

Després de la introducció de la sessió, es continuarà amb la investigació sobre els mecanismes i/o espais de participació municipal que existeixen a la seua comunitat: regidories, consells d'infància, adolescència i/o joventut, comitès, taules, fòrums, etc., observant quin tipus de participació és la que es fomenta i en quina mesura es tenen en compte les seues veus.

D'altra banda, s'obrirà la porta a la reflexió sobre la transparència (un altre punt fonamental en el bon govern), de manera que s'haurà de buscar informació sobre els recursos que es destinen al col·lectiu de la infància i/o joventut i a la rendició de comptes sobre aquestes despeses, analitzant si existeixen portals de transparència en el municipi o quins mecanismes s'ofereixen per a poder accedir a aquesta informació.

En la resta de sessions es posarà en pràctica tot allò investigat fins al moment sobre la base de la realitat més pròxima del grup.

SESSIÓ 4 **INVESTIGANT LA NOSTRA REALITAT: CERCA DE NECESSITATS I PROPOSTA DE DESITJOS**

En aquesta sessió es pretén identificar algunes necessitats del grup, quant a la manca de serveis i/o activitats que s'ofereixen en la seua comunitat a la infància, adolescència i/o joventut (en funció de l'edat de l'alumnat amb el qual s'estiga treballant). Al mateix temps que s'expressaran les necessitats no cobertes, cadascuna d'elles anirà acompanyada d'una proposta per a satisfer-la.

4

Per tal de desenvolupar l'activitat d'una manera més dinàmica, s'adaptarà a l'aula l'eina participativa: "El tendero de los deseos" **www.vimeo.com/21758950**

Els passos a seguir són els següents:

SESSIÓ 4 **INVESTIGANT LA NOSTRA REALITAT: CERCA DE NECESSITATS I PROPOSTA DE DESITJOS**

4

1. Formació de 6 grups.
2. Cada grup identificarà una necessitat, un interés o un desig sobre algun servei o activitat dirigida a la infància o joventut que no existisca en la seua comunitat.
3. Cada desig o necessitat identificat anirà acompanyat/da d'una proposta sobre com satisfer-lo/a.
4. Es col·locarà una corda d'un costat a l'altre de la classe amb pinces per a penjar la proposta de cada grup.
5. Cada alumne/a posarà una pinça en la proposta que li agrade més, li parega més factible o considere que abasta un major nombre de persones, etc.
6. S'ordenaran per prioritat les propostes més exitoses. Anirà de la que més pinces tinga a la que menys.
7. Es triarà la proposta amb més pinces.
8. S'obrirà un debat sobre el que implica dur a terme aquesta proposta (en cas d'haver diverses propostes amb les mateixes pinces, es triarà aquella que resulte més factible o desperte més interés).

SESSIÓ 5 **PETICIÓ D'INFORMACIÓ: LA NOSTRA VEU CONTA**

5

En base a la proposta seleccionada a la sessió prèvia, es prepararà una instància per tal de sol·licitar a la corporació municipal informació respecte el treball que s'ha realitzat en relació amb eixa temàtica. La sol·licitud anirà acompanyada d'una proposta d'acció desenvolupada pel grup.

Les vies de comunicació amb el govern local seran aquelles analitzades en la tercera sessió.

SESSIÓ 6 **AVALUANT LES RESPOSTES I PROPOSANT MILLORES**

6

En rebre la resposta a la sol·licitud plantejada, s'avaluarà en grup i es prepararà la proposta de millores que l'alumnat considere necessàries. És important que posteriorment existisca un seguiment per part del grup perquè s'enfortisquen aprenentatges com: l'avaluació, la resolució de problemes, el treball cooperatiu, la pertinença a un grup, la responsabilitat, la rendició de comptes, la transparència, la participació, la reflexió,... en definitiva, la ciutadania informada, responsable, crítica, activa, solidària i transformadora.

MATERIALS NECESSARIS

• 15 targetes de diferents colors • Retoladors • Sala d'ordinadors amb connexió a internet
• Material per a preparar els pòsters • Enllaços proposats en l'activitat • Corda • 30 pinces

TEMA 4

TURISME RESPONSABLE I SUSTENTABLE 2.4

ACTIVITAT 4	VIATGE AL DESENVOLUPAMENT LOCAL	
OBJECTIU GENERAL	Prendre consciència dels impactes que podem generar quan viatgem.	
OBJECTIUS ESPECÍFICS	• **Conèixer els impactes negatius del turisme irresponsable.** • **Reflexionar sobre les diferents maneres de viatjar des de diferents perspectives.** • **Generar alternatives per a un desenvolupament local relatives al turisme responsable i sustentable.**	
DURADA	**8-10 sessions**	**45 minuts**

CONTINGUT I METODOLOGIA:

INTRODUCCIÓ

Aquesta activitat consta de diverses sessions en les quals l'alumnat reflexionarà sobre el turisme i els seus impactes en les comunitats que el reben. Les conseqüències poden ser tant negatives com positives a diferents nivells: econòmic, mediambiental, social i cultural.

L'Assemblea de Nacions Unides va declarar el 2017 com l'Any Internacional del Turisme per al Desenvolupament a través del seu organisme OMT (Organització Mundial del Turisme), promovent i reforçant la contribució i el potencial del turisme per a la construcció d'un món millor sota l'enfocament de l'Agenda 2030 i els seus 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible.

Amb aquesta proposta es pretén generar viatgers/res responsables, de manera que a l'activitat es reflexionarà, s'empatitzarà i es proposaran alternatives al turisme de masses. Aquest tipus de turisme plantejat per a un "desenvolupament" en el qual només es beneficia un grup mínim de persones i que tants problemes implica a les destinacions a les quals es produeix.

La dinàmica principal gira entorn la comparació entre el turisme irresponsable i el turisme responsable i sostenible. Per a aconseguir-ho, l'alumnat viurà l'experiència de preparar un viatge, analitzant diversos aspectes mitjançant la proposta de dues situacions diferents a través de les quals el grup classe puga reflexionar de manera conjunta. Després de la reflexió, es proposaran opcions alternatives cap a un turisme responsable i sustentable.

DESENVOLUPAMENT

L'estructura a seguir es planteja en les següents sessions:

SESSIÓ 1
EL TURISME ÉS POSITIU, PER A QUI?

REFLEXIÓ INICIAL:
Per a iniciar l'activitat s'utilitzaran diversos materials a partir dels quals reflexionar:

- Vídeo sobre turisme insostenible versus sostenible **www.insostenible.org** — 10 minuts
- Panell de turisme responsable i sustentable **www.insostenible.org** — 15 minuts
- Exemples d'impactes negatius en el turisme: — 20 minuts

  - Zoos humanos: mujeres de cuello jirafa: www.oti.turismo-sostenible.net/project/mujeres-de-cuello-jirafa
  - Setas de la encarnación: www.oti.turismo-sostenible.net/project/setas-de-la-encarnacion
  - Orfanato de Acodo: www.oti.turismo-sostenible.net/project/orfanato-de-acodo
  - Turismo en la Antártida: www.oti.turismo-sostenible.net/project/antartida-turismo

SESSIÓ 2
DIFERENTS PERSPECTIVES

Una vegada realitzat el debat sobre els impactes negatius que pot provocar el turisme en la sessió anterior, l'alumnat desenvoluparà diverses propostes sobre diferents tipus de turisme.

En aquesta sessió es proposarà a la classe l'activitat que haurà de dur a terme en les següents 4 sessions: preparar un viatge i contar la suposada experiència d'aquest. La idea és que la destinació del viatge siga la localitat on viuen.

FASE 1

Es formaran 4 grups els quals hauran d'analitzar 4 maneres diverses de viatjar al mateix lloc, per tal d'analitzar els impactes que es poden produir (tant negatius com positius) en els diferents grups d'interés, el de les persones que viatgen i el de les comunitats que les reben.

- **Grup 1: Viatjar per compte propi.**
- **Grup 2: Viatge d'aventura.**
- **Grup 3: Viatge tot inclòs.**
- **Grup 4: Viatge conscient, responsable i sustentable.**

Cada grup treballarà una proposta com si fóra una agència de viatges i prepararà un viatge d'una setmana. Per tant, prepararà un catàleg de viatge enfocat en cada tipus de turisme.

FASE 2

Una vegada realitzada aquesta primera fase, cada grup se subdividirà en 2 subgrups:

Subgrup 1 **Viatgers/res**	Subgrup 2 **Comunitat receptora**

D'aquesta manera, cadascun dels 8 subgrups formats haurà de relatar una experiència de viatge tenint en compte diferents criteris: mediambientals, econòmics, relacions entre viatgers/es i comunitat amfitriona i respecte de la cultura local.

Per a ajudar-los en la preparació del viatge es poden utilitzar diferents tipus de recursos sobre el turisme responsable:

Decálogo del turismo responsable:

www.intermundial.es/blog/10-consejos-turismo-responsable

El Manifiesto del viajero responsable:

www.intermundial.es/blog/manifiesto-viajero-responsable-turismo-sostenible

Código Ético Mundial para el Turismo:

www.ethics.unwto.org/es/content/codigo-etico-mundial-para-el-turismo

Concurso de Viajeros Responsables:

www.media.unwto.org/es/press-release/2017-10-31/anunciado-el-ganador-del-concurso-de-viajeros-de-la-omt

Libro Blanco sobre turismo sostenible y responsable:

www.minubeschool.com/research/rse-rsc-turismo_sostenible

El Observatorio del turismo irresponsable:

www.oti.turismo-sostenible.net

Turismo y ODS:

www.turismoyods.org

Cómo combatir el sobreturismo:

www.sostenibilidad.com/desarrollo-sostenible/como-combatir-el-sobreturismo

SESSIÓ 3 - 6

INVESTIGANT PROPOSTES DE VIATGE

FASE 3

Durant 4 sessions l'alumnat treballarà en les seues diferents propostes i experiències (si necessiten més temps de preparació s'organitzaran amb la persona que facilita l'activitat).

Els passos a seguir en aquesta fase són: estructura de la presentació, cerca d'informació, organització i preparació de la informació.

Cada grup acordarà quin tipus de format i materials necessitarà per a la presentació: vídeo, gravadora, càmera fotogràfica, programes de presentació: *cava, power point, powtoon, prezi*, etc.

SESSIÓ 7
PRESENTANT LES EXPERIÈNCIES VIATGERES (1)

FASE 4

En aquesta sessió dos grups, grup 1 i 2, presentaran la seua proposta de viatge i després cada subgrup l'experiència des de la seua perspectiva, la de les persones viatgeres i la de la comunitat receptora.

De cadascun dels 4 grups s'elegiran dues persones secretàries perquè anoten les reflexions finals que es realitzen en el grup, de manera que s'afegisquen aquelles que el grup considere necessàries.

SESSIÓ 8
PRESENTANT LES EXPERIÈNCIES VIATGERES (2)

Aquesta sessió seguirà la mateixa estructura que l'anterior amb la presentació dels grups 3 i 4.

TANCAMENT DE LA DINÀMICA

SESSIÓ 9
CONCLOENT ELS NOSTRES IMPACTES EN VIATJAR

FASE 5

Durant aquesta sessió es desenvoluparà un fòrum de conclusions sobre els impactes de cada manera de viatjar de les 4 propostes treballades.

De les reflexions finals obtingudes en les dues sessions prèvies, es trauran 12 conclusions sobre la nostra manera d'actuar a l'hora de viatjar perquè es genere un turisme responsable i sustentable en la destinació que s'ha proposat: la seua pròpia comunitat, poble o ciutat.

MATERIALS NECESSARIS

• Enllaços proposats en l'activitat • Sala d'ordinadors amb connexió a internet • Materials necessaris per a les propostes de viatge (càmeres, gravadores, programes de presentació, etc.) • Folis i bolígrafs.

TEMA 5

2.5 FINANCES ÈTIQUES

ACTIVITAT 5	L'IMPACTE DELS NOSTRES DINERS	
OBJECTIU GENERAL	Prendre consciència de la funció dels diners i de la pròpia presa de decisions per a un ús ètic i responsable del mateix en la nostra societat.	
OBJECTIUS ESPECÍFICS	• **Reflexionar sobre la funció dels diners en la nostra societat.** • **Conèixer les opcions que ofereix la banca ètica versus la tradicional.** • **Fomentar l'impacte positiu que poden generar els nostres diners a nivell social, ambiental i cultural.**	
DURADA	**4 sessions**	**45 minuts**

CONTINGUT I METODOLOGIA:

Aquesta activitat consta de 4 sessions en les quals es pretén que l'alumnat prenga consciència que un dels punts neuràlgics per a actuar en pro d'un consum ètic, sostenible i responsable és l'ús que es fa dels diners en la nostra societat actual.

La intenció és fomentar el coneixement de l'economia alternativa, social i solidària a través de la comprensió de certs instruments: el "trueque", el banc del temps, el mercat social, les monedes socials, etc. En aquest cas, ens centrarem en la banca ètica i en l'impacte positiu de la mateixa tant a nivell social com mediambiental i cultural.

Amb aquestes dinàmiques es treballarà des de la reflexió i la participació, de manera que els diferents grups puguen desenvolupar posteriorment propostes per a aprofundir en el tema. Per a facilitar aquest procés, es proporcionaran al final de l'activitat enllaços amb recursos diversos.

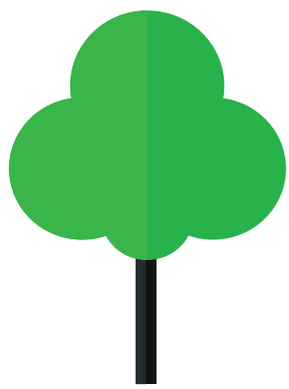

SESSIÓ 1

SABEM PER A QUÈ S'UTILITZEN ELS NOSTRES DINERS?

INTRODUCCIÓ

Per a introduir les dinàmiques d'aquesta unitat, es treballarà al voltant de 5 reflexions principals que facilitaran el desenvolupament de l'activitat:

1. **Per a què s'utilitzen els diners? Ha sigut sempre així?**
2. **Què enteneu per economia?**
3. **Per a què serveixen les entitats bancàries?**
4. **Sabeu per a què utilitza els nostres estalvis la banca tradicional?**
5. **Puc decidir on van els meus diners?**

L'anàlisi d'aquestes qüestions es farà de manera participativa acostant-les a aquelles realitats més pròximes a l'alumnat. Per aquest motiu, després de les preguntes de reflexió, es farà un *role-playing* davant un cas en el qual s'assumiran els diferents punts de vista de diversos grups d'interés, analitzant en grup quines coses es poden tenir en compte a l'hora de triar deixar els nostres estalvis en un tipus d'entitats o en unes altres.

DESENVOLUPAMENT — 30 MINUTS

Per a iniciar amb la primera reflexió es llançarà la següent qüestió al grup classe:

Per a què s'utilitzen els diners? Ha sigut sempre així?

Hauran de pensar per a quines coses utilitzen els diners diàriament, diferenciant necessitats i desitjos, coses que necessiten per a poder viure i desenvolupar-se com a persones i coses de les quals poden prescindir.

Es faran dues columnes perquè puguen veure més clarament que hi ha moltes coses en les quals es gastem els diners que, a més de no necessitar, fins i tot tenen impactes negatius en la nostra salut, a nivell social i en el nostre medi ambient.

Perquè l'alumnat tinga més clar quina funció tenen els diners en la nostra societat, es poden visionar aquests vídeos sobre la història dels diners i després comentar-los:

¿Quién inventó el dinero? www.youtube.com/watch?v=JOdc1az2aJ8	**Historia del dinero** www.youtube.com/watch?v=pwojguNiTs8

Altres opcions per aquesta primera reflexió són treballar sobre l'ús que es dóna als diners actualment, que no sempre s'utilitza de manera honesta. Es pot aprofundir en valors com la cooperació, la justícia social, l'ús conscient dels diners, la creativitat, etc. a través del curt "El valor del dinero"**www.youtube.com/watch?v=f2OadGgLq7s,** a més d'altres possibilitats com, l'engany, el valor de les coses (inclòs els diners), l'esforç, l'intercanvi, la desigualtat, l'ambició, el consumisme, etc., a través del curt "El vendedor de humo" **www.youtube.com/watch?v=QbGm04sjLuY.**

TANCAMENT DE LA DINÀMICA — 15 MINUTS

Què enteneu per economia? Una vegada s'haja debatut en classe sobre l'ús dels diners i si realment pensen que s'utilitza d'una manera responsable, sostenible, justa i equitativa socialment, s'estudiarà el concepte d'economia i els seus principis perquè siga social i solidària.

Es partirà del que entén l'alumnat per economia, finalitzant amb el seu origen etimològic: "gestionar la casa en la qual vivim: la gestió intel·ligent, sensible, justa i viable en l'espai i temps dels recursos de la nostra única casa de vida, la Terra".

La finalitat és traslladar els valors que haurien d'estar presents en la nostra societat a l'àmbit econòmic, com una de les dimensions en les quals s'estableixen les nostres relacions i des de les quals hem de participar com a individus corresponsables d'aquestes.

Per a aproximar-se a la idea del que significa l'economia en aquest sentit, es pot utilitzar el següent vídeo:

¿Qué es la economía social y solidaria?
www.youtube.com/watch?v=LmVW0U9hohk

Altres vídeos que poden ajudar a treballar aquest concepte d'economia social i solidària:

Una historia sobre la economía social y solidaria, desafiando la crisis.
www.youtube.com/watch?v=ko7Qujp4DHE

La economía circular y el consumo responsable.
www.elpais.com/economia/2018/07/05/actualidad/1530805940_741517.

Aprendiendo sobre economía solidaria.
www.redes.org.sv/article/video-aprendiendo-sobre-economia-solidaria/

Per a investigar en grups i/o amb la seua família, es demanarà a l'alumnat que busque els 6 principis d'aquesta economia presents en la Carta de principis de l'Economía Solidària, escrita al maig del 2011, per la Red de Redes de Economia Alternativa y Solidaria (REAS): equitat, treball, sostenibilitat ambiental, cooperació, sense caràcter lucratiu i compromís amb l'entorn:

www.economiasolidaria.org/carta-de-principios

El que interessa és que, una vegada coneguen quins són aquestos principis, puguen veure si es duen a terme en els nostre model econòmic actual amb exemples concrets, treball a realitzar en sessions posteriors.

SESSIÓ 2

ON VAN ELS NOSTRES DINERS ESTALVIATS?

INTRODUCCIÓ — 10 MINUTS

En aquesta segona sessió es parlarà dels 6 principis que s'han investigat sobre l'Economia Social i Solidària.

DESENVOLUPAMENT — 25 MINUTS

En la segona part, s'analitzarà la funció de la banca en les nostres societats actuals i si l'alumnat pensa que compleix amb aquests principis. Tot això per a conèixer les diferències més rellevants entre banca ètica i banca tradicional.

Començarà amb la reflexió de l'alumnat demanant la seua opinió sobre la missió d'aquesta institució, a manera pluja d'idees:

Per a què serveixen els bancs?

Després, amb suport de la informació que ens proporciona la web **http://finanzaseticas.org/**, veurà les diferències principals entre la banca tradicional, l'únic objectiu de la qual és maximitzar els seus beneficis econòmics, i la banca ètica, que busca el benefici social, mediambiental i econòmic (les 3P: People, Planet and Profit), per a transformar la nostra societat.

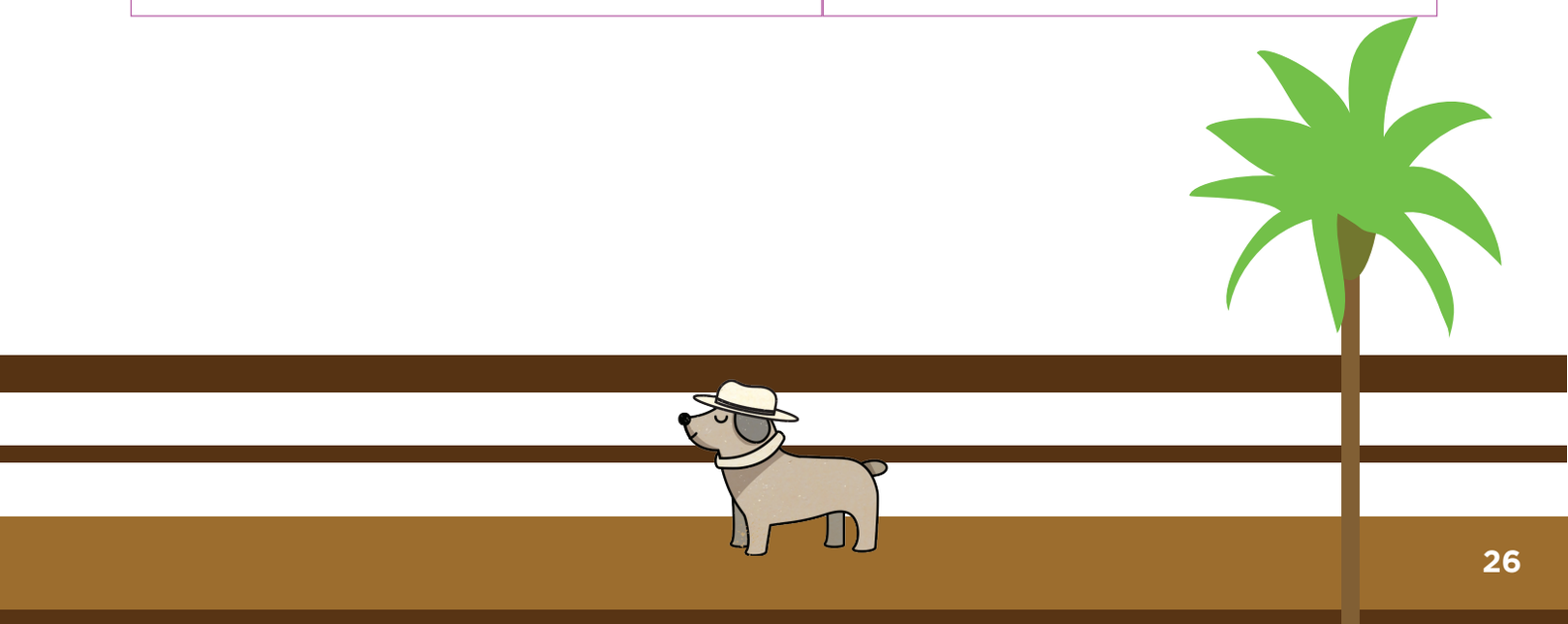
Sabeu per a què utilitza els nostres estalvis la banca tradicional?

S'explicarà al grup que com el seu objectiu principal és aconseguir el màxim benefici econòmic, la banca tradicional utilitza els nostres estalvis en la indústria de les armes, especula amb els preus dels aliments i de l'habitatge, a més de donar suport a projectes que violen els Drets Humans i destrueixen el medi ambient.

TANCAMENT DE LA DINÀMICA — 10 MINUTS

Es visionaran dos vídeos per fer una comparació posterior entre tots dos:

La banca es la bomba. Banca Limpia (existeixen materials en la web per a replicar l'acció): http://www.bancalimpia.com/labancaeslabomba/	**Un banco al servicio de las personas:** https://www.fiarebancaetica.coop/blog/un-banco-servicio-de-las-personas-conmidinero

SESSIÓ 3 - 4
JO DECIDISC SOBRE ELS MEUS ESTALVIS

INTRODUCCIÓ

Les dues últimes sessions es dedicaran a que l'alumnat avalue i es pose en la situació de prendre decisions sobre l'impacte que pretén que tinguen els seus estalvis.

En la primera part, es dividiran en grups de 2 o 3 persones per investigar sobre els 5 principis d'un banc ètic. També hauran de buscar quins bancs ètics existeixen en la seua comunitat.

DESENVOLUPAMENT — 30 MINUTS

En la segona part, l'última sessió, es farà un joc de rol amb el títol **"Puc decidir on van els meus diners?"** L'alumnat representarà 5 rols, cadascun d'ells serà un grup i tindrà un objectiu diferent.

Se'ls donarà 15 minuts per a preparar els seus arguments sobre els principis que tindran en el *role playing*, segons el guió facilitat pel docent. Aquest guió serà un xicotet text amb instruccions que la resta de grups no podran veure.

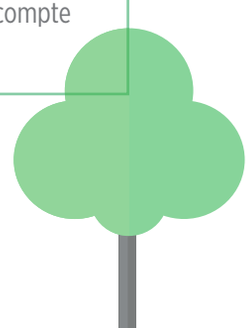
Quan tinguen clares les línies a seguir en les seues intervencions, es col·locaran en un cercle gran i començarà l'activitat:

GRUP 1 Representeu a una família que arriba a un banc (en aquest moment hi haurà dos grups representant als dos tipus de banca que hem investigat) i teniu intenció d'obrir un compte d'estalvi. Al final del *role playing,* haureu de valorar en quin banc ingressareu els vostres diners. Escoltareu tant les raons que us donen els bancs com les de les entitats que us presenten els seus projectes. Quan prengueu la decisió, haureu d'argumentar almenys 3 raons per a la vostra elecció.

GRUP 2 Representeu a la banca tradicional, sou el seu personal i rebeu a la vostra clientela de manera molt educada sempre perquè us interessen molt els seus diners. En el moment que es presenten els dos projectes en els quals poder invertir, l'objectiu és convèncer a la família perquè trie el que donarà benefici estrictament econòmic. Hi haurà una banca ètica al vostre costat que també rebrà i intentarà convèncer a la família d'obrir el seu compte amb ella. La vostra missió és que òbriga el compte en la vostra entitat donant almenys 3 arguments.

GRUP 3 Representeu a la banca ètica, sou el seu personal i rebeu a la vostra clientela de manera molt educada sempre (és una alegria saber que cada vegada hi ha més persones realitzant accions per a transformar la societat a favor de la justícia, l'equitat i la sostenibilitat). En el moment que es presenten els dos projectes en els quals poder invertir, l'objectiu és convèncer a la família perquè trie el que donarà un benefici tant a les persones com al planeta, a més de ser rendible. Hi haurà una banca tradicional al vostre costat que també rebrà i intentarà convèncer a la família d'obrir el seu compte amb ella. La vostra missió és que òbriga el compte en el vostre banc donant almenys 3 arguments.

GRUP 4 Representeu a una entitat social i necessiteu suport financer d'un banc que us done unes condicions realment justes per a un projecte. La vostra proposta va dirigida tant a persones majors, que viuen en una zona rural desconeguda, com a persones joves, que tenen dificultat per a trobar treball a la ciutat. Es tracta d'un projecte que vol recuperar els serveis que existien al poble: ambulatori, escola, comerç local, centre d'oci per a totes les edats, etc. A més hi ha una part que vol recuperar el turisme, mitjançant una ruta ecològica pels seus paratges naturals. La vostra missió és convèncer al grup que representa a la família perquè òbriga el compte en la banca ètica, que és qui us finançarà el vostre projecte. Haureu de donar almenys 3 arguments.

GRUP 5 Representeu a una constructora que vol construir un centre comercial prop d'un poble de costa turístic que té moltes botigues xicotetes. La zona en la qual es té projectat construir està molt prop d'una àrea amb vegetació autòctona. Com no és zona protegida, voleu començar el vostre projecte quan més prompte millor. Cal tenir en compte que amb el centre comercial el cinema del poble correrà perill i les botigues xicotetes també. Com el projecte vos pot fer guanyar molts diners heu de destacar els aspectes positius del mateix. La vostra missió és convèncer al grup que representa a la família perquè òbriga el seu compte en la banca tradicional, que és qui vos finançarà el projecte. Haureu de donar almenys 3 arguments.

TANCAMENT DE LA DINÀMICA — 15 MINUTS

El tancament d'aquesta dinàmica serà la presentació dels arguments finals de cada grup.

MATERIALS NECESSARIS

• Sala d'ordinadors amb connexió a internet • Enllaços presentats en l'activitat • Text complet del *role playing* • 5 targetes amb el text per a cada grup

MATERIALS DE SUPORT AL PROFESSORAT PER A APROFUNDIR POSTERIORMENT:

L'economia del bé comú: www.economiadelbiencomun.org

Portal de economia solidària: www.economiasolidaria.org

Amb l'economia solidària: www.caritasespanola.org/economiasolidaria/que-es-la-economia-solidaria/finanzas-eticas/que-son-las-finanzas-eticas

Documental "Con tu dinero": www.vimeo.com/59010358

Documental "Monedas de cambio": www.rtve.es/alacarta/videos/documentos-tv/documentos-tv-monedas-cambio/2063367

Document realitzat en paper CYCLUS no estucat,
fabricat a partir de fibres reciclades 100% post-consum.

FONS VALENCIÀ
PER LA SOLIDARITAT

GENERALITAT
VALENCIANA
Conselleria de Transparència,
Responsabilitat Social,
Participació i Cooperació

www.insostenible.org

INSOSTENIBLE

CAMÍ CAP A LA SOSTENIBILITAT

FONS VALENCIÀ PER LA SOLIDARITAT
96 227 24 60
Àrea d'Educació per al Desenvolupament i la Ciutadania Global
sensibilitzacio2@fonsvalencia.org | sensibilitzacio@fonsvalencia.org